

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 71 0 П 037638 15 Рев 2
Бања Лука, 04.02.2016. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Биљане Томић, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Сенада Тице, као чланова вијећа, у правној ствари по тужби тужитељице С.Ш. из Б.Л., Улица ..., коју заступа пуномоћник Н.В., адвокат из Б.Л., ..., против тужених 1. М.Б. из Б.Л., ..., кога заступа пуномоћник Т.К., адвокат из Т., ..., 2. М.Б.1 и 3. О.Б., оба из Б., Г., те оба заступана по пуномоћницима М.К. и М.Ђ., адвокатима из Г., ... 4. М.Б.2 из Б.Л., Улица .., коју заступа пуномоћник Т.К., адвокат из Т., ..., ради утврђења и предаје у посјед, вриједност спора: 1.500.000,00 КМ, те у правној ствари тужених-тужитеља М.Б.1 и О.Б. из Б., Г., против тужитељице-тужене С.Ш. из Б.Л., Улица ..., и туженог М.Б. из Б.Л., ..., ради накнаде штете, вриједност спора: 300.000,00 КМ и у правној ствари туженог-тужитеља М.Б. из Б.Л., Улица ..., против тужених М.Б.1 и О.Б., оба из Б. и тужитељице-тужене С.Ш. из Б.Л., Улица ..., ради утврђења и предаје у посјед, одлучујући о ревизији тужитељице-тужене С.Ш. и о ревизији тужених-тужитеља М.Б.1 и О.Б., против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број: 71 0 П 037638 15 Гж 3 од 07.09.2015. године, на сједници одржаној дана 04.02.2016. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија тужитељице-тужене С.Ш. се одбија.

Ревизија тужених-тужитеља М.Б.1 и О.Б. се одбацује.

Захтјев тужених-тужитеља М.Б.1 и О.Б. за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 3.619,68 КМ, се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број: 71 0 П 037638 12 П 2 од 17.12.2014. године утврђено је да је тужитељица С.Ш., по основу стицања у брачној заједници са туженим М.Б., стекла право сувласништва са $\frac{1}{2}$ дијела на некретнинама и то пословном простору, локал 46, у склопу 2Ц Х. у Б.Л., у Улици ..., саграђен на парцели означеној као к.ч. 44427/21, уписана у П.Л. број 3871 К.О.Б.Л. VII, што по старом премјеру одговара непокретности означеној као к.ч. бр. 43/126, те су тужени обавезани то признати и трпјети да се тужитељица, у одговарајућим земљишно-књижним и катастарским евиденцијама, укњижи са $\frac{1}{2}$ дијела. Истовремено, утврђено је да су ништави: уговори о размјени некретнина закључен дана 14.12.1994. године између туженог М.Б. (у даљем тексту: првотужени), с једне стране, и тужених О.Б. и М.Б.1 (у даљем тексту: друго и трећетужени), с друге стране, који је овјерен код Основног суда у Бањој Луци дана 16.12.1994. године под бројем I-OB-4986/94, а којим је првотужени

означене непокретности у Б.Л. замјенио за некретнине друго и трећетуженог које се налазе у М., РХ, саграђене на к.ч. бр. 319, зграда површине 99 м², уписана у з.к. ул. бр. 2800 К.О.М. до ½ дијела и уговор о поклону означене непокретности у Б.Л., закључен између првотуженог и тужене М.Б.2 (у даљем тексту: четвртотужена) дана 22.03.2010. године под бројем ОПУ-252/2010, до ½ дијела, те су тужени обавезани то признати и трпјети да се тужитељица укњижи у катастарском оперативу у Књигу уложених уговора о продаји пословних зграда, пословних просторија и гаража са ½ дијела, те су друго и трећетужени обавезани да тужитељици С.Ш. предају у посјед ½ дијела означених некретнина у Б.Л., а првотужени је обавезан да друго и трећетуженом солидарно исплати износ од 40.500,00 ЕВРА, у протувриједности КМ према куповном курсу на дан исплате, са законском затезном каматом почев од дана предаје у посјед ½ дијела предметних некретнина тужитељици С.Ш.. Утврђено је да је тужба М.Б. против тужених М.Б.1, О.Б. и С.Ш., којом је захтијевано да се утврди да је ништав предметни уговор о размјени преко ½ дијела и да се тужени М.Б.1 и О.Б. обавежу да му предају у посјед 1/2 дијела предметних некретнина повучена. Истовремено, утврђено је да се тужба М.Б.1 и О.Б. против С.Ш. и М.Б., којом је захтијевано да се се исти обавежу на солидарну исплату износа од 300.000,00 КМ са законском затезном каматом од дана подношења тужбе, сматра повученом. Тужени су солидарно обавезани да тужитељици надокнаде трошкове парничног поступка у износу од 5.214,00 КМ, са законском затезном каматом од пресуђења па до исплате. Првотужени је обавезан да друго и трећетуженом солидарно надокнади трошкове парничног поступка у износу од 2.983,50 КМ, са законском затезном каматом почев од пресуђења па до исплате, док је преко досуђеног износа захтјев за накнаду трошкова поступка одбијен.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број: 71 0 П 037638 15 Гж 3 од 07.09.2015. године жалба друго и трећетуженог је усвојена и првостепена пресуда, у дијелу одлуке по захтјеву тужитељице С.Ш., преиначена тако да што је захтјев ове тужитељице у цјелости одбијен. Истовремено, усвојена је и жалба првотуженог и првостепена пресуда, у дијелу одлуке којом је првотужени обавезан на исплату износа од 40.500,00 ЕВРА, у протувриједности КМ према куповном курсу на дан исплате, са законском затезном каматом почев од дана предаје у посјед ½ дијела предметних некретнина тужитељици, је укинута. Одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Изјављеном ревизијом, другостепену пресуду побија тужитељица због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права са приједлогом да се побијана пресуда преиначи.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду, у дијелу одлуке о трошковима поступка, побијају прво и трећетужени због повреде одредаба парничног поступка са приједлогом да се побијана пресуда у оспореном дијелу преиначи.

У одговору на ревизију тужитељице друго и трећетужени предлажу да се ревизија одбије као неоснована, а стављају и захтјев за накнаду трошкова састава одговора на ревизију, док тужитељица није дала одговор на ревизију друго и трећетуженог.

Ревизија тужитељице није основана.

У овој парници, у дијелу који је предмет испитивања по ревизији тужитељице, је одлучивано о захтјеву тужитељице: да се утврди да је по основу стицања у браку са

првотуженим стекла право сувласништва са $\frac{1}{2}$ дијела на пословном простору који се налази у Б.Л., у Улици ... локал бр. 46, у склопу 2Ц Х., те да се тужени обавезу то признати и трпјети да се тужитељица са означеним сувласничким дијелом укњижи у земљишно-књижним и катастарским евиденцијама; да се утврди да је, до $\frac{1}{2}$ дијела, ништав уговор о размјени некретнина закључен дана 14.12.1994. године између првотуженог (са једне стране) и друго и туженог (са друге стране), којим је првотужени означени пословни простор у Б.Л. мијењао за некретнине друго и трећетуженог, које се налазе у М., РХ; да је, до $\frac{1}{2}$ дијела, ништав уговор о поклону означених некретнина у Б.Л. закључен дана 22.03.2010. године између првотуженог (као поклонодавца) и четвртотужене (као поклонопримца), те да се тужени обавезу то признати и трпјети да се тужитељица укњижи у катастарском оперативном на овим некретнинама са $\frac{1}{2}$ дијела; да се друго и трећетужени обавезу да тужитељици предају у посјед $\frac{1}{2}$ дијела означених некретнина у Б.Л.

Захтјев тужитељице је утемељен на тврдњи да је уговором о размјени некретнина првотужени располагао заједничком имовином стеченом у браку закљученом између ње и првотуженог, те да она усљед поремећених односа у браку о томе није имала сазнања.

Одлучујући о захтјеву тужитељице, по проведеном доказном поступку, првостепени суд је утврдио: да су тужитељица и првотужени били у браку од 08.10.1983. до 27.03.1995. године, када је брак разведен; да су за вријеме трајања брака купили пословни простор који се налази у Б.Л. у Улици ..., локал бр. 46, у склопу 2Ц Х., уписан у П.Л. број 3871/01 К.О.Б.Л. VII, на к.ч. 4427/21, што по старом премјеру одговара парцели к.ч. бр. 43/126; да су првотужени (са једне стране) и друго и трећетужени (са друге стране) дана 14.12.1994. године закључили уговор о размјени некретнина, који је овјерен код Основног суда у Бањој Луци дана 16.12.1994. године под бројем I-OB-4986/94, којим је првотужени мијењао означене некретнине у Б.Л. за некретнине друго и трећетуженог у М. РХ, уписане у з.к. ул. бр. 2800 К.О.М. на к.ч. 319, те да је наведени уговор у цјелости реализован; да је након тога првотужени означене некретнине у М. мијењао са М.П. за стан у З., који стан је након тога продао, док се М.П. и данас налази у посједу некретнина у М.; да је првотужени, након што је по правоснажности ранијих одлука из исте парнице (које су укинуте по изјављеној ревизији и предмет враћен на поновни поступак), уговором о поклону број ОПУ-252/2010 дана 22.03.2010. године означене некретнине у Б.Л. даровао својој кћерци М.Б.2 (четвртотужена у овој парници).

На темељу тих чињеница, првостепени суд је закључио да предметни локал који се налази у Б.Л. представља заједничку имовину стечену у браку између тужитељице и првотуженог и да је иста по основу стицања у браку на означеној некретнини стекла право сувласништва са $\frac{1}{2}$ дијела, при чему се позвао на одредбе члана 270., 271. став 1., 272. став 1. и 273. став 1. Породичног закона („Службени гласник РС“ број 54/02 и 41/08 – даље: ПЗ). Утврђујући да је том некретнином, код закључења уговора о размјени некретнина, првотужени располагао без сагласности и без сазнања тужитељице, закључио је да су тиме оспорени уговор о размјени некретнина, те слиједом тога и уговор о поклону, сагласно одредби члана 103. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89 те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04-даље: ЗОО), ништави до захтјеваног $\frac{1}{2}$ дијела и да је тиме основан и захтјев тужитељице за предају у посјед сувласничког дијела од $\frac{1}{2}$ некретнина у Б.Л., те за укњижбу права сувласништва у корист тужитељице, при чему се позвао на одредбе члана 127. и 365. Закона о стварним правима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 124/08, 3/09, 48/09, 95/11 и 60/15). Сагласно томе, првостепени суд је судио тако што је у цјелости усвојио тужбени

захтјев тужитељице. Истовремено, примјеном одредбе члана 104. ЗОО, првостепени суд је по службеној дужности одлучио о реституцији, тако што је, имајући у виду да тужитељица ништа није добила од продаје стана у З., обавезао првотуженог да друго и трећетуженом исплати износ од 4.500,00 ЕВРА, у протувриједности КМ, који износ одговара ½ дијела утврђене тржишне цијене, по вјештаку грађевинске струке М.Б.3, некретнина у М. Првостепени суд је, надаље, због неприступања на припремно рочиште, утврдио да се тужба М.Б.1 и О.Б. сматра повученом, те да је М.Б. датом изјавом повукао своју тужбу.

Одлучујући о жалби друго и трећетуженог, те о жалби првотуженог, другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правни закључак првостепеног суда да предметне некретнине у Б.Л. представљају заједничку имовину стечену у браку тужитељице и првотуженог и да по основу истицања у браку на тим некретнинама тужитељици припада сувласнички дио од ½ дијела. Међутим, имајући у виду природу брачних односа и чињеницу да, у правилу, један брачни супружник ријетко предузима акте располагања заједничком имовину супротно вољи другог брачног супружника и да усљед тога, према изграђеном ставу судске праксе, постоји претпоставка да је други брачни друг сагласан са располагањем, с тим да том брачном другу остаје могућност да доказује да, усљед поремећаја у брачним односима или других околности, није био упознат са тим располагањем, код тога да је у вријеме закључења предметног уговора о размјени некретнина егзистирао брак између тужитељице и првотуженог, који је био уписан као искључиви власник некретнина у Б.Л., те налазећи да тужитељица није доказала тврдњу да није знала за закључење спорног уговора о размјени некретнина, те да су у свему друго и трећетужени поступали савјесно, закључио је да из свих тих разлога нема мјесту утврђењу ништавости оспорених уговора. Слиједом тога, другостепени суд је усвојио жалбу друго и трећетуженог и првостепену пресуду преиначио тако што је захтјев тужитељице у цјелости одбио. Налазећи, даље, да тиме нема мјеста ни одлучивању о реституцији, а да је у том дијелу првостепени суд и одлучивао мимо захтјева странака, другостепени суд је усвојио жалбу и првотуженог и првостепену пресуду укинуо у дијелу у коме је истом била наметнута обавеза на исплату износа од 40.500,00 ЕВРА.

Одлука другостепеног суда, у оспореном дијелу одлуке о захтјеву тужитељице С.Ш., је правилна и законита и ревизионим наводима тужитељице није доведена у озбиљну сумњу.

У овом ревизионом поступку није оспорено да пословни простор који се налази у Б.Л., у Улици ..., локал бр. 46, у склопу 2Ц Х., представља заједничку имовину стечену у браку тужитељице и првотуженог. Тим пословним простором првотужени (који је био укњижен као искључиви власник) је располагао за вријеме трајања брака (брак је разведен 1995. године) тако што је уговором о размјени од 14.12.1994. године пословни простор мијењао са друго и трећетуженим, за њихове некретнине у М. РХ.

Према одредби члана 271. став 1. ПЗ заједничком имовином брачни супружници располажу споразумно. Својим удјелом у заједничкој имовини један брачни супружник не може самостално располагати нити га оптеретити правним послом међу живима (члан 271. став 2. ПЗ).

Међутим, у бројим уговорима којима је располагано непокретностима као уговарачи се појављују лица која су у браку, а сразмјерно је ријетка појава да су оба брачна друга уписана у земљишне књиге као заједничари. Из овога би произлазило да неукњижени брачни друг може да побија уговор закључен без његове писмене

сагласности, што би имало за последицу да се правни промет укочи и да се озбиљно доведе у питање начело правне сигурности.

Стога у редовним приликама, док брачна заједница траје, се сматра да када један брачни друг закључује уговор о располагању непокретностима да то чини уз сагласност другог брачног друга која сагласност може бити изражена усмено, а може бити дата и прећутно. Када супружници нису разведени не може се узети да неукњижени брачни друг није знао за располагање заједничком непокретности и да се са истим није сагласио, само због чињенице да није учествовао директно у закључењу уговора. У складу са начелом савјесности и поштења (одредба члана 12. ЗОО) други уговарач, који се увјерио да је први уговарач уписан као власник у земљишним књигама и који је иначе био савјестан, треба да буде заштићен.

Међутим, неукњиженом брачном другу се не може ускратити право на доказивање да, услед поремећаја брачних односа или других околности, ипак није знао за закључење уговора.

Правилно је другостепени суд, примјеном правила о терету доказивања, закључио да ту чињеницу тужитељица (иако се на исту позивала) није доказала.

Наиме, на околност да ли је тужитељица била упозната са закључењем спорног уговора о размјени некретнина, пред првостепеним судом је изведен само доказ саслушањем тужитељице у својству парничне странке.

На рочишту одржаном дана 30.10.2014. године тужитељица наводи да је, услед ратних дешавања, у 1992. години првотужени отишао у С. код родитеља тужитељице (гдје су раније већ били послали дјецу), а да је она остала у Б.Л. да води предметни локал и да се брине о оцу првотуженог (који је умро 29.11.1992. године). Даље наводи да је предметни локал престао са радом 1993. године, те да је и она отишла у С. и са првотуженим живјела код својих родитеља, након чега су изнајмили стан. Истиче да ју је првотужени из тог стана избацио 30.06.1994. године, након чега су имали лошу комуникацију, те да је тек у прољеће 1995. године сазнала за закључење уговора.

Приликом давања ове изјаве, тужитељица је навела да у свему остаје код раније дате изјаве на рочишту одржаном дана 21.09.2006. године, а на којем рочишту се на другачији начин изјашњавала о односима у браку са првотуженим у спорном периоду. На том рочишту тужитељица је навела да је она 30.06.1994. године из Б.Л. отишла у Н. код својих родитеља, да је првотужени већ био у Н., да се исти у августу мјесецу 1994. године вратио у Б.Л. и да је касније прометовао предметним некретнинама, за што је она сазнала тек 1995. године.

Код тако опречних навода тужитељице, те код тога да тужитељица на околност да су у спорном периоду били озбиљно поремећени односи у браку са првотуженим, услед чега би се могло узети да није имала сазнање о закључењу уговора, није изводила друге доказе, произлази да тужитељица није доказала да су брачни односи између ње и првотуженог у вријеме закључења спорног уговора били поремећени (који период је релевантан). Стога се има узети да је са тим располагањем била упозната и да се са истим прећутно сагласила. На такав закључак није од утицаја чињеница да се ради о ратном периоду и да је првотужени услед ратних околности отишао у С., код тога да

тужитељица исказује да је М. стално одлазио у С. и враћао се, јер је имао дозволу да се може кретати, јер је био полуинвалид“.

Из тих разлога, не могу се прихватити ревизиони наводи тужитељице да је брачна заједница са првотуженим фактички раскинута 30.06.1994. године и да су нижестепени судови у овом дијелу неправилно примјенили правило о терету доказивања.

Како се, дакле, ради о редовним приликама у браку, јер тужитељица није доказала наводе о фактичком раскиду брака у спорном периоду, нити о озбиљном поремећају брачних односа, правилно је другостепени суд нашао утврђеним да је тужитељица прећутно дала сагласност за закључење спорног уговора о размјени некретнина и да се тиме у односу на друго и трећетуженог коју су поступали савјесно не ради о ништавом уговору, те није погријешио када је усвојио жалбу друго и трећетуженог и првостепену пресуду преиначио тако што је захтјев тужитељице у цјелости одбио.

Не могу се прихватити ни ревизиони наводи тужитељице да је другостепени суд неправилно првостепену пресуду преиначио и у дијелу утврђења да је на предметним некретнинама по основу стицања у браку тужитељица стекла право сувласништва од ½ дијела, јер да то у жалбеном поступку није оспорено, код тога да је код каснијег располагања уговором о размјени некретнина, које је правно ваљано, то утврђење постало беспредметно, док код утврђене правне ваљаности уговора о размјени нема основа да се одржи првостепена одлука у дијелу којим су тужени обавезани да трпе да се тужитељица са тим сувласничким дијелом упише у земљишној књизи.

Ревизиони наводи да друго и трећетужени нису ни видјели тужитељицу у вријеме закључења спорног уговора не могу довести у озбиљну сумњу закључак другостепеног суда о савјесности друго и трећетуженог, јер наведено и под условом да је тачно није релевантно за оцјену савјесности друго и трећетуженог.

Из изложеног, ревизију тужитељице је ваљало одбити, примјеном одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП).

О ревизији друго и трећетуженог овај суд није мериторно одлучивао, јер иста није дозвољена.

Одредбом члана 254. ЗПП прописано је, између осталог, да странке могу изјавити ревизију и против рјешења другостепеног суда којим је поступак правоснажно завршен (став 1.) и да се у поступку поводом ревизије против рјешења примјењују одредбе овог закона о ревизији против пресуде (став 4.).

Одредбом члана 175. став 4. ЗПП је прописано да се одлука о трошковима парничног поступка сматра рјешењем, а одредбом члана 398. истог закона да се одлука о трошковима поступка садржана у пресуди може нападати само жалбом на рјешење, ако се истовремено не напада одлука о главној ствари.

Из наведених законских одредби произлази карактер одлуке другостепеног суда о трошковима поступка. Захтјев за накнаду трошкова парничног поступка је споредно тражење које зависи од врсте и обима процесних радњи странака предузетих за остварење главног захтјева и од њиховог успјеха у спору поводом тог захтјева.

Испитивање само одлуке о трошковима поступка нема утицаја на одлуку о предмету поводом којег се води спор и због тога странка не може изјавити ревизију само против рјешења другостепеног суда о трошковима парничног поступка. Само ако се ревизијом побија одлука о главном захтјеву испитује се и одлука о трошковима спора јер зависи од одлуке о главном захтјеву.

У конкретном случају друго и трећетужени ревизијом побијају другостепену пресуду само у дијелу одлуке о трошковима парничног поступка, као споредном тражењу, па тиме изјављена ревизија није дозвољена.

Сагласно томе, ревизију друго и трећетуженог је ваљало одбацити на основу одредбе члана 247. ЗПП у вези са одредбом члана 254. став 1. истог закона.

Захтјев друго и трећетуженог за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију на ревизију тужитељице у износу од 3.619,68 КМ, је одбијен, јер се не ради о нужном трошку у смислу одредбе члана 387. став 1. ЗПП.

Предсједник вијећа
Биљана Томић

За тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарне
Амила Подрашчић